

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περί της απόδοσης του κειμένου στη νέα Ελληνική	19
Πρόλογος του επιμελητή	19
Πρόλογος του συγγραφέα	21

ΠΡΟΕΙΣΑΓΩΓΗ

– Έργο της Εισαγωγής στην Παλαιά Διαθήκη	25
Α. Ο όρος <i>Παλαιά Διαθήκη</i>	26
Β. Σπουδαιότητα της Παλαιάς Διαθήκης	30
Γ. Η Εισαγωγή στην Παλαιά Διαθήκη ως επιστήμη	34
I. Ορισμός	34
II. Διαίρεση	36
Δ. Ιστορία της Εισαγωγής στην Παλαιά Διαθήκη	37
I. Παλαιοί χρόνοι	37
II. Μέσοι χρόνοι	38
III. Νεότεροι χρόνοι	38

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΕΝΤΑΧΝΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟ: ΒΙΒΛΙΑ ΠΡΩΤΟΚΑΝΟΝΙΚΑ	44
I. Νόμος (εβρ. <i>Τωρά</i>) ή Πεντάτευχος	44
Α. ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΕΝΤΑΤΕΥΧΟ	44
I. Ονομασία και διαίρεση	46
II. Περιεχόμενο	47
III. Ιστορία της κριτικής της Πεντατεύχου	48
IV. Γένεση της Πεντατεύχου	55
α. Πηγές της Πεντατεύχου	57
1. Γιαχβική πηγή	57

2. Ελωχειμική πηγή	60
3. Δευτερονομιακή πηγή	63
4. Ιερατική πηγή	66
β. Οι πηγές νοούμενες ως παραδόσεις	68
V. Μωσαϊκότητα της Πεντατεύχου	71
VI. Το πέρα των θεωριών νόημα της Πεντατεύχου	73
VII. Το κείμενο της Πεντατεύχου	76
B. ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΠΕΝΤΑΤΕΥΧΟΥ	77
1. <i>Γένεσις</i>	77
α'. Ονομασία και περιεχόμενο	77
β'. Γένεση του βιβλίου	78
γ'. Θρησκευτική σπουδαιότητα	79
δ'. Το βιβλίο στη χριστιανική Εκκλησία	80
ε'. Κείμενο	81
2. <i>Εξοδος</i>	82
α'. Ονομασία και περιεχόμενο	82
β'. Γένεση του βιβλίου	83
γ'. Θρησκευτική σπουδαιότητα	84
δ'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	85
ε'. Κείμενο	86
3. <i>Λευιτικό</i>	86
α'. Ονομασία και περιεχόμενο	86
β'. Γένεση του βιβλίου	88
γ'. Θρησκευτική σπουδαιότητα	88
δ'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	89
ε'. Κείμενο	89
4. <i>Αριθμοί</i>	90
α'. Ονομασία και περιεχόμενο	90
β'. Γένεση του βιβλίου	93
γ'. Θρησκευτική σπουδαιότητα	94
δ'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	94
ε'. Κείμενο	94
5. <i>Δευτερονόμιο</i>	95
α'. Ονομασία και περιεχόμενο	96
β'. Γένεση του βιβλίου	97
γ'. Θρησκευτική σπουδαιότητα	98
δ'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	98
ε'. Κείμενο	99

II. Προφήτες (εβρ. νεβι'ιμ)	100
A. ΠΡΟΦΗΤΕΣ ΠΡΟΤΕΡΟΙ	100
1. <i>Ιησούς του Ναυή</i>	102
α'. Ονομασία και πρωταγωνιστής	103
β'. Περιεχόμενο	105
γ'. Γένεση του βιβλίου	106
δ'. Ιστορική αξιοπιστία	107
ε'. Θρησκευτική σπουδαιότητα	107
στ'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	108
ζ'. Κείμενο	108
2. <i>Κριτές</i>	109
α'. Ονομασία και πρωταγωνιστές	110
β'. Περιεχόμενο	112
γ'. Γένεση του βιβλίου	113
δ'. Θρησκευτική σπουδαιότητα	115
ε'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	115
στ'. Κείμενο	116
3. <i>A' και B' Σαμουήλ (O': A' και B' Βασιλειών)</i>	116
α'. Ονομασία και το πρόσωπο από το οποίο προήλθε	118
β'. Περιεχόμενο	119
γ'. Γένεση των βιβλίων	121
δ'. Τα βιβλία στην χριστιανική Εκκλησία	123
ε'. Κείμενο	124
4. <i>A' και B' Βασιλέων (O': Γ' και Δ' Βασιλειών)</i>	124
α'. Ονομασία	126
β'. Περιεχόμενο	126
γ'. Γένεση των βιβλίων	128
δ'. Τα βιβλία στην χριστιανική Εκκλησία	130
ε'. Κείμενο	130
B. ΠΡΟΦΗΤΕΣ ΥΣΤΕΡΟΙ	131
1. <i>Ησαΐας</i>	134
α'. Οι τρεις ετερογενείς συλλογές που συγκροτούν το βιβλίο του Ησαΐα	134
– <i>Ησαΐα κεφ. 1-39</i>	135
i. Ο προφήτης και το κήρυγμά του	137
ii. Περιεχόμενο της α' συλλογής	139
iii. Γένεση της συλλογής	141
– <i>Ησαΐα κεφ. 40-55 (Δευτεροησαΐας)</i>	142

i. Ονομασία και περιεχόμενο της β' συλλογής	143
ii. Γένεση της συλλογής	144
iii. Το κήρυγμα του Δευτεροσαΐα	145
– Ησαΐα κεφ. 56-66 (Τριτοησαΐας)	146
i. Ονομασία και περιεχόμενο της γ' συλλογής	147
ii. Γένεση της γ' συλλογής	147
iii. Το κήρυγμα του Τριτοησαΐα	148
β'. Το βιβλίο του Ησαΐα στην χριστιανική Εκκλησία	149
γ'. Κείμενο	149
2. Ιερεμίας	150
α'. Ο προφήτης	153
β'. Περιεχόμενο του βιβλίου	155
γ'. Γένεση του βιβλίου	157
δ'. Θρησκευτική σπουδαιότητα	159
ε'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	160
στ'. Κείμενο	161
3. Ιεζεκιήλ	166
α'. Ο προφήτης	167
β'. Περιεχόμενο του βιβλίου	169
γ'. Γένεση του βιβλίου	169
δ'. Θρησκευτική σπουδαιότητα	171
ε'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	172
στ'. Κείμενο	173
4. Δωδεκαπρόφητο	175
1) Ωσηέ	176
α'. Ο προφήτης	177
β'. Περιεχόμενο του βιβλίου	178
γ'. Γένεση του βιβλίου	179
δ'. Σκοπός	179
ε'. Θρησκευτική σπουδαιότητα	180
στ'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	180
ζ'. Κείμενο	180
2) Ιωήλ	181
α'. Ο προφήτης	181
β'. Περιεχόμενο του βιβλίου	182
γ'. Γένεση του βιβλίου	183
δ'. Θρησκευτική σπουδαιότητα	184
ε'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	184

στ´. Κείμενο	184
3) <i>Αμώς</i>	185
α´. Ο προφήτης και η εποχή του	186
β´. Περιεχόμενο του βιβλίου	190
γ´. Γένεση του βιβλίου	191
δ´. Θρησκευτική σπουδαιότητα	192
ε´. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	193
στ´. Κείμενο	193
4) <i>Οβδιού</i>	194
α´. Ο προφήτης	194
β´. Περιεχόμενο του βιβλίου	195
γ´. Γένεση του βιβλίου	195
δ´. Θρησκευτική σπουδαιότητα	196
ε´. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	196
στ´. Κείμενο	196
5) <i>Ιωνάς</i>	197
α´. Ο προφήτης	198
β´. Περιεχόμενο του βιβλίου	198
γ´. Γένεση του βιβλίου	199
δ´. Θρησκευτική σπουδαιότητα	200
ε´. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	201
στ´. Κείμενο	201
6) <i>Μιχαίας</i>	202
α´. Ο προφήτης	203
β´. Περιεχόμενο του βιβλίου	204
γ´. Γένεση του βιβλίου	204
δ´. Θρησκευτική σπουδαιότητα	206
ε´. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	206
στ´. Κείμενο	207
7) <i>Ναούμ</i>	207
α´. Ο προφήτης	208
β´. Περιεχόμενο του βιβλίου	209
γ´. Γένεση του βιβλίου	210
δ´. Θρησκευτική σπουδαιότητα	210
ε´. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	211
στ´. Κείμενο	211
8) <i>Αββακούμ</i>	211
α´. Ο προφήτης	214

β'. Περιεχόμενο του βιβλίου	217
γ'. Γένεση του βιβλίου	218
δ'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	222
ε'. Κείμενο	223
9) Σοφονίας	224
α'. Ο προφήτης	224
β'. Περιεχόμενο του βιβλίου	225
γ'. Γένεση του βιβλίου	226
δ'. Θρησκευτική σπουδαιότητα	226
ε'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	227
στ'. Κείμενο	228
10) Αγγαίος	228
α'. Ο προφήτης	229
β'. Περιεχόμενο του βιβλίου	229
γ'. Γένεση του βιβλίου	230
δ'. Το κήρυγμα του προφήτη	230
ε'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	231
στ'. Το κείμενο	231
11) Ζαχαρίας	231
α'. Οι τρεις ετερογενείς συλλογές που συγκροτούν το βιβλίο του Ζαχαρία	231
– Ζαχαρία κεφ. 1-8	232
i. Ο προφήτης	233
ii. Περιεχόμενο του βιβλίου	234
iii. Γένεση του βιβλίου	235
– Ζαχαρία κεφ. 9-14 (κεφ. 9-11: Δευτεροζαχαρίας, κεφ. 12-14: Τριτοζαχαρίας)	236
i. Περιεχόμενο της β' και της γ' συλλογής	237
ii. Γένεση της β' και της γ' συλλογής	237
γ'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	238
δ'. Κείμενο	238
12) Μαλαχίας	238
α'. Ο προφήτης	239
β'. Περιεχόμενο του βιβλίου	240
γ'. Γένεση του βιβλίου	241
γ'. Το κήρυγμα του Μαλαχία	242
ε'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	242
στ'. Κείμενο	243
III. Αγιόγραφα	244
A. ΑΓΙΟΓΡΑΦΑ ΠΡΟΤΕΡΑ	244

1. <i>Ψαλμοί</i>	244
α'. Ονομασία	247
β'. Θέση στον κανόνα	247
γ'. Αρίθμηση	248
δ'. Διαίρεση	248
ε'. Συγκρότηση από μερικότερες συλλογές	249
στ'. Φιλολογικά είδη και γένεσή τους στη λατρεία	250
ζ'. Οι ψαλμοί στους περίοικους του Ισραήλ λαούς	253
η'. Οι επιγραφές και η χρονολογική αξία τους	254
θ'. Ποιητική μορφή	255
ι'. Σπουδαιότητα	256
ια'. Το Ψαλτήριο στην χριστιανική Εκκλησία	257
ιβ'. Κείμενο	258
2. <i>Ιώβ</i>	258
α'. Ονομασία	261
β'. Περιεχόμενο	261
γ'. Γένεση και χαρακτήρας του βιβλίου	266
δ'. Το βιβλίο στη χριστιανική Εκκλησία	271
ε'. Κείμενο	272
3. <i>Παροιμίες</i>	272
α'. Ονομασία	274
β'. Περιεχόμενο	274
γ'. Γένεση του βιβλίου	275
δ'. Ο χαρακτήρας της σοφίας των Παροιμιών	277
ε'. Το βιβλίο στη χριστιανική Εκκλησία	279
στ'. Κείμενο	279
B. ΠΕΝΤΕ ΚΥΛΙΝΔΡΟΙ	280
1. <i>Άσμα ασμάτων</i>	280
α'. Ονομασία	281
β'. Περιεχόμενο	282
γ'. Γένεση του βιβλίου	282
δ'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	284
στ'. Κείμενο	285
2. <i>Ρούθ</i>	285
α'. Ονομασία	286
β'. Περιεχόμενο	287
γ'. Σκοπός	287
δ'. Γένεση του βιβλίου	289

ε'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	290
στ'. Κείμενο	290
3. <i>Θρηῆνοι</i>	291
α'. Ονομασία	292
β'. Φιλολογικός χαρακτήρας	292
γ'. Περιεχόμενο	292
δ'. Γένεση του βιβλίου	294
ε'. Θρησκευτική σπουδαιότητα	294
στ'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	294
ζ'. Κείμενο	295
4. <i>Εκκλησιαστής</i>	295
α'. Ονομασία	297
β'. Περιεχόμενο	297
γ'. Φιλολογικός χαρακτήρας	298
δ'. Γένεση του βιβλίου	298
ε'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	299
στ'. Κείμενο	300
5. <i>Εσθήρ</i>	300
α'. Ονομασία	301
β'. Περιεχόμενο	302
γ'. Γένεση του βιβλίου	303
δ'. Θρησκευτική σπουδαιότητα	304
ε'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	304
στ'. Κείμενο	304
Γ. ΑΓΙΟΓΡΑΦΑ ΥΣΤΕΡΑ	305
1. <i>Δανιήλ</i>	305
α'. Ο προφήτης	307
β'. Περιεχόμενο του βιβλίου	310
γ'. Γένεση του βιβλίου	311
δ'. Θρησκευτική σπουδαιότητα	313
ε'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	313
στ'. Κείμενο	314
2. <i>Εσδρας και Νεεμίας</i>	314
α'. Ονομασία	316
β'. Θέση στον κανόνα	317
γ'. Περιεχόμενο	318
δ'. Πηγές	319

ε'. Χρόνος	321
στ'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	321
ζ'. Γλώσσα και κείμενο	321
3. <i>Α' και Β' Χρονικών</i> (Ο': <i>Α' και Β' Παραλειπομένων</i>)	322
α'. Ονομασία	323
β'. Περιεχόμενο	324
γ'. Πηγές	327
δ'. Φιλολογική ενότητα	328
ε'. Χρόνος συγγραφής	328
στ'. Θεολογία	329
ζ'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	330
η'. Κείμενο	330
ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΒΙΒΛΙΑ ΔΕΥΤΕΡΟΚΑΝΟΝΙΚΑ Ή ΑΝΑΓΙΓΝΩΣΚΟΜΕΝΑ	333
1. <i>Α' Έσδρας</i> (ιερέυς)	335
α'. Ονομασία	335
β'. Περιεχόμενο	336
γ'. Γένεση του βιβλίου	336
2. <i>Α' Μακκαβαίων</i>	338
α'. Ονομασία	338
β'. Περιεχόμενο	340
γ'. Γένεση του βιβλίου	341
δ'. Θεολογία	342
3. <i>Β' Μακκαβαίων</i>	342
α'. Ονομασία	343
β'. Περιεχόμενο	343
γ'. Γένεση του βιβλίου	344
δ'. Θεολογία	347
4. <i>Γ' Μακκαβαίων</i>	347
α'. Ονομασία και περιεχόμενο	348
β'. Χαρακτήρας και σκοπός	349
γ'. Γένεση του βιβλίου	349
δ'. Θεολογία	349
5. <i>Τωβίτ</i>	350
α'. Ονομασία	350
β'. Χαρακτήρας και σκοπός	351
γ'. Γένεση του βιβλίου	352

δ'. Θεολογία	353
6. <i>Ιουδίθ</i>	354
α'. Ονομασία	354
β'. Περιεχόμενο	355
γ'. Γένεση του βιβλίου	355
δ'. Σπουδαιότητα	356
ε'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	356
στ'. Κείμενο	356
7. <i>Προσθήκες στον Δανιήλ</i>	357
7.1) <i>Σωσάννα</i>	357
α'. Ονομασία και περιεχόμενο	357
β'. Γένεση του τεμαχίου	358
7.2) <i>Προσευχή Αζαρία</i>	359
α'. Ονομασία	359
β'. Περιεχόμενο	359
γ'. Γένεση του τεμαχίου	360
7.3) <i>Ύμνος των τριών παιδων</i>	360
α'. Ονομασία	360
β'. Περιεχόμενο	361
γ'. Γένεση του τεμαχίου	361
7.4) <i>Βηλ και δράκοντας</i>	363
α'. Ονομασία	363
β'. Περιεχόμενο	363
γ'. Γένεση του βιβλίου	364
δ'. Κείμενο	364
8. <i>Προσθήκες στην Εσθήρ</i>	365
α'. Περιεχόμενο	365
β'. Γένεση των τεμαχίων	366
9. <i>Βαρούχ</i>	366
α'. Ονομασία - πρόσωπο	367
β'. Περιεχόμενο	369
γ'. Γένεση του βιβλίου	369
10. <i>Επιστολή Ιερεμία</i>	370
α'. Περιεχόμενο	370
β'. Γένεση της επιστολής	370
11. <i>Σοφία Σειράχ</i>	371
α'. Ονομασία	372

β'. Περιεχόμενο	373
γ'. Γένεση του βιβλίου	374
δ'. Χαρακτήρας και διδασκαλία	374
12. Σοφία Σολομώντος	375
α'. Ονομασία	377
β'. Περιεχόμενο	377
γ'. Γένεση του βιβλίου	378
δ'. Χαρακτήρας και διδασκαλία	378
ε'. Το βιβλίο στην χριστιανική Εκκλησία	379
στ'. Κείμενο	379

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟ: ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ Π. ΔΙΑΘΗΚΗΣ	382
I. Ο κανόνας για τους Εβραίους	382
A. Η ΓΕΝΕΣΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ	383
B. Η ΓΕΝΕΣΗ ΤΗΣ Π. ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΩΣ ΣΥΛΛΟΓΗ ΙΕΡΩΝ ΓΡΑΦΩΝ	385
I. Ο νόμος	387
α'. Η μεταρρύθμιση του Ιωσία	387
β'. Η μεταρρύθμιση του Έσδρα και του Νεεμία	388
II. Οι προφήτες	389
III. Τα αγιόγραφα	391
Γ. ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΪΚΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ	
ΠΕΡΙ ΚΑΝΟΝΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΤΟΥ	393
II. Ο κανόνας της Π. Διαθήκης στους χριστιανούς	398
A. Ο ΚΑΝΟΝΑΣ ΣΤΗΝ ΑΔΙΑΙΡΕΤΗ ΠΑΛΙΑΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ	399
I. Η Καινή Διαθήκη	399
II. Η εκκλησιαστική γραμματεία των 8 πρώτων εκατονταετηρίδων	400
III. Τα παλαιά χριστιανικά μνημεία	403
IV. Παλαιές μεταφράσεις και βιβλικοί κώδικες	403
V. Επίσημες εκκλησιαστικές αποφάνσεις	404
VI. Οι αιρετικές παραφυάδες της Ανατολής	405
α'. Συριακή Εκκλησία	405
β'. Αρμενική Εκκλησία	406

γ'. Αιθιοπική Εκκλησία	406
δ'. Κοπτική Εκκλησία	407
Β. Ο ΚΑΝΟΝΑΣ ΣΤΗ ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ	407
Γ. Ο ΚΑΝΟΝΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΟΜΕΝΟΥΣ	408
Δ. Ο ΚΑΝΟΝΑΣ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ	409
ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΗΣ Π. ΔΙΑΘΗΚΗΣ	413
I. Το εβραϊκό κείμενο	413
A. Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ	414
B. ΤΟ ΜΑΣΩΡΙΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ	420
I. Η παράδοση του κειμένου μέσω των μασωριτών	420
II. Η προτίμηση κειμένου στην χριστιανική Εκκλησία	427
III. Διαίρεση του εβραϊκού κειμένου	428
IV. Οι σπουδαιότερες έντυπες εκδόσεις του εβραϊκού κειμένου	428
Γ. Η ΣΑΜΑΡΕΙΤΙΚΗ ΠΕΝΤΑΤΕΥΧΟΣ	430
II. Οι παλαιές μεταφράσεις	433
A. ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ	433
I. Μετάφραση των Ο'	433
II. Άλλες ελληνικές μεταφράσεις	438
α'. Η μετάφραση του Ακύλα	439
β'. Η μετάφραση του Θεοδοτίωνα	440
γ'. Η μετάφραση του Συμμάχου	440
III. Ιστορία του κειμένου των Ο' (αναθεωρήσεις αυτού)	441
α'. Το έργο του Ωριγένη	441
β'. Η αναθεώρηση των Ο' από τον Λουκιανό	442
γ'. Η αναθεώρηση των Ο' από τον Ησύχιο	443
δ'. Η ανασυγκρότηση των αναθεωρήσεων με τα σωζόμενα χειρόγραφα	443
ε'. Έντυπες εκδόσεις της μετάφρασης των Ο'	447
IV. Οι παλαιές μεταφράσεις από τη μετάφραση των Ο'	449
α'. Vetus Latina	449
β'. Κοπτικές μεταφράσεις	452
γ'. Αιθιοπική μετάφραση	453
δ'. Γοτθική μετάφραση	454
ε'. Σλαβονική μετάφραση	455
στ'. Αρμενική μετάφραση	456
ζ'. Γεωργιανή μετάφραση	457
V. Μεταφράσεις με ανεξ ακρίβωτο πρωτότυπο	458

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	17
α'. Αραβικές μεταφράσεις	458
β'. Περσικές μεταφράσεις	459
Β. ΤΑΡΓΚΟΥΜΙΜ'Η ΑΡΑΜΑΪΚΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ	459
Γ. ΠΕΣΙΤΤΩ	462
Δ. ΒΟΥΛΓΑΤΑ	466
Ε. ΠΟΛΥΓΛΩΣΣΕΣ ΒΙΒΛΟΙ	469
ΠΡΟΣΘΕΤΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	473

